

УКД 341

Турчак Ірина Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу
ПВНЗ «Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького

Мельник Петро Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального права і процесу
ПВНЗ «Івано-Франківський університет права
імені Короля Данила Галицького

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

У статті проведено системний аналіз та здійснено загальну характеристику чинного законодавства Європейського Союзу у сфері туризму в Україні. Досліджено шляхи та форми адаптації українського національного законодавства до законодавства Європейського Союзу щодо суспільних відносин, які складаються у туристичній галузі.

Ключові слова: туристична галузь, законодавство Європейського союзу, адаптація національного законодавства України, *acquis communautaire*, імплементація.

Постановка проблеми. Розвиток туристичної галузі виступає одним із пріоритетів економічного поступу сучасних країн, оскільки дозволяє повною мірою реалізувати весь потенціал економічного, соціального, культурного та етнографічного розвитку, географії, історії, підвищити рівень інвестиційної привабливості країни та активізувати процеси її інтеграції у світову економічну систему. Сьогодні міжнародний туризм займає в системі господарських зв'язків світового масштабу та загальнолюдських цінностей особливе місце з огляду на свій універсальний вплив на розвиток світової спільноти. Більш ніж двісті країн змагаються у світовому конкурентному туристичному середовищі. Туризм виступає важливою частиною світової економіки.

Сучасний етап формування та розвитку ринкової економіки, поглиблення процесу інтеграції, включення національних галузевих ринків до системи світового глобального ринку супроводжується створенням і розвитком конкурентного середовища в усіх галузях економіки. Туризм є важливою рушійною силою економічного зростання і процвітання економік країн світу. Щодо України, то туристична галузь, хоч і не має такого рівня розвитку, як у інших державах, проте її функціонування справляє значний вплив на економіку і без сумніву є перспективним. Постійне розширення міжнародного туристичного обміну зумовлює необхідність його міжнародно-правової регламентації: створення спеціалізованих міжнародних туристичних організацій, вироблення нових та вдосконалення існуючих правових інститутів. Іншими словами, правове регулювання туристичної галузі в Україні потребує приведення його у відповідність до вимог сучасного стану суспільних відносин у сфері туризму. Зокрема, на виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу є

пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що, в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Постановка завдання. Метою даної статті є проведення аналізу та здійснення загальної характеристики системи законодавства Європейського Союзу в сфері туризму в процесі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з тлумаченням Конституційного Суду України від 9 липня 1998 р. поняття національного законодавства слід розуміти як систему нормативно-правових актів, яку складають закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України і законів України [17].

Загальнодержавна програма адаптації національного законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджена Законом України від 18.03.2004р. № 1629-IV [7]. Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом до держав, які мають намір вступити до нього. Під поняттям «*acquis communautaire (acquis)*» розуміємо правову систему Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ.

Загальнодержавна програма адаптації національного законодавства України до законодавства Європейського Союзу систематизує джерела *acquis communautaire* на первинне і вторинне законодавство.

Первинне законодавство включає: 1) Договір про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 року (з 1993 року – Договір про заснування Європейського співтовариства), Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії 1957 року з наступними змінами, внесеними Маастрихтським договором (Договір про утворення Європейського Союзу 1992 року), Амстердамським договором 1997 року та Ніццьким договором 2001 року, а також актами про приєднання; 2) Договір про Європейський Союз 1992 року, із змінами, внесеними Амстердамським договором 1997 року та Ніццьким договором 2001 року, а також договорами про приєднання; 3) Договір про злиття 1965 року; 4) акти про приєднання нових держав-членів.

Вторинне законодавство: 1) директива; 2) регламент; 3) рішення; 4) рекомендація або висновок; 5) джерело права у формі міжнародної угоди; 6) загальний принцип права Європейського співтовариства; 7) рішення Європейського суду; 8) спільна стратегія у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки, як це визначено статтею 13 Договору про Європейський Союз; 9) спільні дії в рамках спільної зовнішньої політики та політики безпеки; 10) спільна позиція у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки; 11) рамкове рішення щодо гармонізації законодавства, спільна позиція, рішення в контексті положень Договору про Європейський Союз про співробітництво правоохоронних та судових органів у кримінальних справах (стаття 34 Договору про Європейський Союз); 12) загальне положення або принцип у сфері спільної зовнішньої політики та політики безпеки.

Ст. 2 Договору про заснування Європейської Спільноти визначає, що завданням Спільноти є, запроваджуючи спільний ринок, економічний та валютний союз, а також

виконуючи спільні політики та діяльність, поширювати в межах усієї Спільноти гармонійний, збалансований і стабільний розвиток економічної діяльності, високий рівень зайнятості й соціального захисту, рівність жінок і чоловіків, стабільне та безінфляційне зростання, високий рівень конкурентоспроможності й конвергенції економічних показників, високий рівень захисту й поліпшення стану довкілля, підвищення рівня та якості життя, економічну й соціальну згуртованість та солідарність держав-членів. На виконання цих завдань діяльність Спільноти охоплює також заходи у сферах туризму (п. (у) ст. 3 Договору про заснування Європейської Спільноти) [4].

14 червня 1994 р. Україна підписала і 10 листопада 1994 року ратифікувала Угоду про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, з іншої сторони [19].

21 березня і 27 червня 2014 року Україна підписала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Зокрема, 21 березня 2014 року у частині політичних положень (преамбула, стаття 1, розділи I, II, VII) і 27 червня 2014 року у частині торговельно-економічних і галузевих положень (розділи III, IV, V, VI). Ратифікація цієї Угоди відбулася 16 вересня 2014 року на підставі Закону України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». До цієї Угоди додається Вербальна нота (щодо часткового застосування на тимчасовій основі положень Угоди про асоціацію) від 30.09.2014р. № SGS14/12029 [18].

Глава 16 (статті 399-402) Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») Угоди про асоціацію присвячена питанням туризму. Зокрема, Сторони співробітничать у галузі туризму з метою зміцнення розвитку конкурентоспроможної туристичної галузі як генератора економічного зростання і стимулювання економіки, зайнятості та валютних надходжень.

Співробітництво на двосторонньому, регіональному та європейському рівнях ґрунтуватиметься на таких принципах: а) повага самобутності та інтересів місцевих громад, особливо у сільській місцевості; б) важливість культурної спадщини; с) чітка взаємодія між туризмом та захистом навколишнього середовища.

Відповідні положення стосовно туроператорів зазначені у Главі 6 «Заснування підприємств, торгівля послугами та електронна торгівля» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» цієї Угоди.

Співробітництво зосереджується на таких напрямках: а) обміні інформацією, найкращими практиками, досвідом та передачі «ноу-хау», зокрема інноваційних технологій; б) встановленні стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму; с) просуванні та розвитку туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур; д) розвитку та імплементації ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів; е) навчанні спеціалістів з туризму, а також нарощенні потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг; ф) розвитку і сприянні туризму на основі місцевих громад.

Статтею 101 «Постачальники договірних послуг» цієї Угоди визначено діяльність постачальників договірних послуг, які надаються від імені туристичного агентства та туроператора. Зокрема, передбачено, що Сторони підтверджують свої обов'язки, що є

результатом їхніх зобов'язань в рамках Генеральної угоди про торгівлю послугами 1994 року стосовно в'їзду та тимчасового перебування постачальників договірних послуг. Кожна Сторона дозволяє надання послуг на своїй території постачальниками договірних послуг іншої Сторони, відповідно до умов, визначених у пункті 3 цієї статті та у Додатках XVI-C та XVI-F до цієї Угоди щодо постачальників договірних послуг і незалежних фахівців. Постачальники договірних послуг – це фізичні особи, найняті на роботу юридичною особою однієї Сторони, підприємницька діяльність якої не оформлена на території іншої Сторони та яка уклала договір *bona fide* (договір про надання послуг повинен відповідати законам, правилам та вимогам законодавства Сторони, в якій договір буде виконуватись) про надання послуг кінцевому споживачу на території останньої Сторони, для виконання умов якого необхідна їхня присутність на тимчасовій основі на території цієї Сторони.

Слід відмітити, що відповідно ст. 417 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, Україна поступово наближає своє законодавство до *acquis* ЄС відповідно до Додатка XXXIX до цієї Угоди, при цьому уникаючи створення бар'єрів у торгівлі. А згідно ст. 114 «Адаптація законодавства» Сторони визнають важливість адаптації чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Україна забезпечує, щоб існуючі закони та майбутнє законодавство поступово досягли сумісності з *acquis* ЄС.

Відповідно до статті 486 Угоди про асоціацію та Вербальної ноти Генерального секретаріату Ради Європейського Союзу від 30 вересня 2014 року стаття 417 та Додаток XXXIX тимчасово застосовуються з 1 листопада 2014 р. [1].

До вторинного законодавства *acquis communautaire* у туристичній сфері відноситься прийнята Комітетом ЄС з питань захисту прав споживачів Ради Міністрів 13 червня 1990 р. Директива Ради ЄС 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне [3; 15].

Метою цієї Директиви Ради ЄС є наблизити до єдиного стандарту закони, підзаконні акти та адміністративні положення держав-членів, що стосуються проданих або запропонованих для продажу на території Співтовариства пакетів.

У ній визначено, що:

- пакет означає заплановану комбінацію з не менше двох нижче вказаних складових (транспорт, житло, інші туристичні послуги, не додаткові до транспорту або житла, та які є значною частиною пакету) при продажу за ціною з урахуванням всіх послуг та якщо послуга охоплює період, більший ніж двадцять чотири години або включає житло на одну ніч;

- організатор означає особу, яка не випадково організовує пакети та продає або пропонує їхній продаж безпосередньо або через роздрібного продавця;

- роздрібний продавець означає особу, яка продає або пропонує продаж пакету, складеного організатором;

- споживач означає особу, яка приймає або погоджується прийняти пакет (головний підрядчик), або будь-яку особу, в імені якої головний підрядчик погоджується купити пакет (інший бенефіціарій), або будь-яку особу, якій пакет був переданий головним підрядчиком або будь-яким іншим бенефіціарієм (одержувач);

- контракт означає угоду, що поєднує споживача та організатора та/або роздрібного продавця.

Директива Ради ЄС 90/314/ЄЕС встановлює, що контракт між туроператором (турагентом) і споживачем щодо продажу окремого пакету повинен обов'язково включати такі елементи: (а) напрямки поїздки (поїздок), місця перебування з датами відповідних періодів перебування; (б) засоби, характеристики та категорії транспорту, який використовується; дати, час та місця відправлення та повернення; (с) якщо до складу пакету входить житло, потрібно вказати його місцезнаходження, туристську категорію або рівень комфорту, його основні характеристики, його відповідність правилам причетної приймаючої держави-члена та забезпечення їжею; (d) чи є вимога мінімальної кількості людей для того, щоб відбулася групова поїздка, і якщо так, то кінцевий термін інформування споживача у разі анулювання; (e) маршрут; (f) відвідування, екскурсії або інші послуги, що входять до сумарної узгодженої вартості пакету; (g) ім'я та адреса організатора, роздрібного продавця та, де потрібно, страхової компанії; (h) ціна пакету; ствердження можливості перегляду ціни; (i) графік та спосіб оплати; (и) окремі вимоги, які споживач повідомив організатору або роздрібному продавцю під час бронювання/замовлення та які обидва погодилися прийняти; (j) періоди, протягом яких споживач може зробити будь-яку скаргу щодо невиконання або неналежного виконання контракту.

Відповідно до цієї Директиви Ради ЄС держави-члени мають вжити необхідних кроків, щоб гарантувати, що сторона-організатор та/або роздрібний продавець будуть відповідальні перед споживачем за належне виконання зобов'язань, викладених у контракті, незалежно від того, чи ці зобов'язання має виконувати організатор та/або роздрібний продавець або інші постачальники послуг без шкоди для права організатора та/або роздрібного продавця пред'являти позов на інших постачальників послуг. Відносно шкоди, нанесеної споживачу невиконанням або неналежним виконанням контракту, держави-члени мають вжити необхідних кроків, щоб гарантувати відповідальність організатора та/або роздрібного продавця.

Ще одним нормативним актом Європейського Союзу, пов'язаним з укладенням договорів у сфері послуг, є *Директива Ради ЄС 93/13/ЄЕС від 14 квітня 1993 року* щодо несправедливих умов споживчих договорів, метою якої є наближення законів, підзаконних та адміністративних положень держав-членів щодо несправедливих умов у договорах, укладених між продавцем або постачальником та споживачем [2].

Відповідно до цієї Директиви Ради ЄС умова договору, що не обговорювалась індивідуально, має розглядатись у якості несправедливої, якщо за порушення вимоги сумлінності вона викликає значні невідповідності в правах та обов'язках сторін, що випливають з договору, на шкоду споживачу. Умова має завжди розглядатись як така, що не була обговорена індивідуально, якщо вона була складена заздалегідь, і тому споживач не мав можливості вплинути на склад умови, особливо у зв'язку із заздалегідь сформульованим стандартним договором. Той факт, що деякі елементи умови або одна конкретна умова були обговорені індивідуально, не виключає визнання несправедливості до іншої частини договору, навіть якщо загальна оцінка договору вказує на те, що він, проте, є заздалегідь сформульованим стандартним договором.

Якщо будь-який продавець або постачальник стверджує, що стандартну умову було обговорено індивідуально, тягар доведення у зв'язку з цим має бути покладений на нього.

Директива Ради ЄС 93/13/ЄЕС встановлює, що держави-члени мають забезпечити в інтересах споживачів та учасників ринку існування адекватних та ефективних заходів для попередження застосування несправедливих умов в договорах, укладених продавцями та постачальниками із споживачами.

При наданні туристичних послуг здійснюється збирання і обробка персональних даних споживачів туристичних послуг. З метою зобов'язати держави захищати основні права і свободи фізичних осіб і, особливо, їхнє право на невтручання в особисте життя при обробці персональних даних, Європейський парламент і Рада ЄС прийняли Директиву 95/46/ЄС від 24 жовтня 1995 року про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних. Дана Директива застосовується до обробки персональних даних за допомогою повного чи часткового використання автоматизованих засобів, а також до обробки неавтоматичними засобами персональних даних, що є частиною картотеки чи призначені для внесення в картотеку [10].

Персональні дані можуть оброблятися тільки за умови, якщо: (а) суб'єкт даних недвозначно дав свою згоду; чи (b) обробка необхідна для виконання контракту, стороною якого є суб'єкт даних, чи для вживання заходів на прохання суб'єкта даних до підписання контракту; чи (c) обробка необхідна для дотримання правового зобов'язання, яким зв'язаний контролер; чи (d) обробка необхідна для захисту життєво важливих інтересів суб'єкта даних; чи (e) обробка необхідна для виконання завдання, здійснюваного в суспільних інтересах, чи при виконанні офіційних повноважень, якими наділений контролер або третя сторона, якій надаються дані; чи (f) обробка необхідна в цілях законних інтересів, переслідуваних контролером чи третьою стороною або сторонами, для яких надаються дані, крім випадків, коли над такими інтересами переважають інтереси основних прав і свобод суб'єкта даних.

З метою належного функціонування внутрішнього ринку шляхом забезпечення вільного переміщення інформаційних послуг між державами-членами ЄС Європейський парламент і Рада ЄС схвалили Директиву 2000/31/ЄС від 8 червня 2000 року про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку (Директива про електронну комерцію) [6].

Директива 2008/122/ЄС Європейського парламенту і Ради від 14 січня 2009 року про захист споживачів стосовно певних аспектів контрактів з таймшер (право володіння майном протягом відведеного часу) [9], довгостроковими продуктами, пов'язаними із відпусткою, повторного продажу та обміну сприяє належному функціонуванню внутрішнього ринку та досягненню високого рівня захисту споживача за допомогою зближення законодавств, підзаконних та адміністративних актів держав-членів щодо певних аспектів збуту, продажу та повторного продажу контрактів з таймшер та довгострокових продуктів пов'язаних із відпусткою, а також контрактів із обміну. Даній Директиві передувала Директива 94/47/ЄС Європейського парламенту і Ради від 26 жовтня 1994 року щодо захисту прав покупців за деякими положеннями договору про покупку права на короткострокове використання нерухомого майна, яка охоплювала положення щодо контрактних угод, які стосувалися інформації про основні положення договорів та форми передачі цієї інформації, а також процедури та методи розірвання договорів. Проте існуючі регуляторні прогалини створили помітні спотворення конкуренції та спричинили серйозні проблеми для споживачів, тому Директива 94/47/ЄС була скасована Директивою 2008/122/ЄС.

Директивою 2008/122/ЄС Європейського парламенту і Ради відмічено, що туризм відіграє зростаючу роль у економіці держав-членів, тому продуктивність в індустрії контрактів з таймшер та з довгострокових продуктів пов'язаних з відпусткою мають заохочуватися шляхом ухвалення певних спільних правил. Ця Директива не впливає на положення Директиви Ради 90/314/ЄС від 13 червня 1990 р. про пакетну мандрівку (із передплаченими витратами), комплексний відпочинок та комплексні тури [13].

Відповідно до Директиви 2008/122/ЄС контракт з таймшер означає контракт, що триває понад один рік, згідно з яким споживач за винагороду набуває право використовувати одне або більше житлових приміщень на один або більше періодів поселення. Контракт з довгострокових продуктів пов'язаних з відпусткою розглядається як контракт, що триває понад рік, згідно з яким споживач за винагороду отримує, в першу чергу, право на знижки або інші переваги щодо житла окремо або разом із подорожжю або іншими послугами. Під контрактом з повторного продажу розуміється контракт, згідно з яким продавець за винагороду допомагає споживачеві продати або купити таймшер або довгостроковий продукт пов'язаний із відпусткою. А контрактом з обміну є контракт, згідно з яким споживач за винагороду користується системою обміну, що дозволяє йому звертатися до подового розміщення або інших послуг взамін на забезпечення іншим особам тимчасового доступу до переваг прав, що впливають із контракту з таймшер такого споживача.

Що стосується імплементації законодавства Європейського Союзу, то розпорядженням Кабінету Міністрів України 17 вересня 2014 р. № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» затверджено План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки [11].

Пунктами 354-358, 360 і 385 цього Плану передбачені заходи імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, у сфері туристичної діяльності на 2014-2017 роки. Зокрема: підготовка та подання в установленому порядку пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про туризм»; розроблення проекту Стратегії розвитку туризму та курортів до 2025 року та проектів державних цільових програм для реалізації Стратегії; розроблення технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне відповідно до Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. № 90/314/ЄЕС; розроблення національних стандартів як доказової бази до технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне; установлення постійного діалогу з метою спільного представлення туристичних можливостей України, участі в освітніх програмах, проведення засідань робочих груп з туризму та інших заходів з державами-членами ЄС; укладення договорів про двостороннє співробітництво з питань розвитку сільського зеленого туризму між областями України та відповідними адміністративно-територіальними одиницями держав-членів ЄС, організація та проведення тренінгів для сільського населення, відповідних конференцій, засідань за круглим столом, семінарів із залученням експертів ЄС, організація навчальних поїздок до держав-членів ЄС (2014-2017 роки); розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України проектів нормативно-правових актів з метою імплементації положень Директиви Ради 90/314/ЄЕС від 13 червня 1990 р. про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне (серпень 2017 року).

При дослідженні імплементації законодавства Європейського Союзу слід також згадати про розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі планів імплементації деяких актів законодавства ЄС» від 4 березня 2015 р. № 164-р [14] і розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 200-р «Про схвалення розробленого Міністерством

інфраструктури плану імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне» [15].

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі планів імплементації деяких актів законодавства ЄС» від 4 березня 2015 р. № 164-р Директива Ради 93/13/ЄС від 5 квітня 1993 р. про несправедливі умови у споживчому договорі включена до Переліку актів законодавства ЄС, імплементація яких здійснюється згідно із схваленими планами.

Метою Плану імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 200-р, є наближення до законодавства Європейського Союзу законів та інших нормативно-правових актів України, що стосуються комплексу туристичних послуг. Основними завданнями імплементації є: гарантування дотримання цілей Директиви, якими передбачено необхідність вдосконалення ринку туристичних послуг, встановлення загальних правил щодо туристичного продукту, достовірність інформації щодо комплексу туристичних послуг, захист прав споживачів туристичних послуг, створення здорової конкуренції на ринку туристичних послуг, забезпечення зобов'язання туристичних операторів та туристичних агентів надавати значні докази їх надійності; внесення змін до нормативно-правових актів України в частині вдосконалення організації туристичних послуг шляхом захисту прав споживачів.

У Плані імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС відмічено, що законодавство України в частині регулювання діяльності туристичних операторів та туристичних агентів з формування комплексу туристичних послуг в цілому відповідає вимогам Директиви. Водночас, з метою підвищення якості надання туристичних послуг в Україні потребують вдосконалення підходи до формування комплексу таких послуг – «пакетів», зокрема, має бути інтенсифікований процес гармонізації національних стандартів із європейськими, які підлягають добровільному застосуванню в державах-членах ЄС, хоча ця Директива і не вимагає розроблення відповідних національних стандартів. На даний час в Україні відсутні такі вкрай важливі міжнародні стандарти, як: «Автобусні маршрутні перевезення», «Туризм. Обслуговування клієнтів. Круїзні судна й пороми», «Умови організації подорожей», «Офіси туристичної інформації. Туристична інформація та послуги рецепції. Вимоги» «Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги» та інші стандарти.

Основними нормативно-правовими актами українського національного законодавства, які регулюють правила формування туристичного продукту, аналогічні тим, які врегульовано у Директиві є: Закон України «Про туризм» [16]; Закон України «Про захист прав споживачів» [8]; Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджені наказом Мінінфраструктури від 10 липня 2013 р. № 465, зареєстрованим в Мін'юсті 30 липня 2013 р. за № 1275/23807 [5].

Маючи на меті наближення законодавства України до вимог Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС, що стосується проданих або запропонованих для продажу на території України пакетів туристичних послуг Планом імплементації цієї Директиви Ради ЄС передбачено розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо: а) включення до пакету туристичних послуг житла на одну ніч; б) зобов'язань організатора або роздрібного продавця щодо сплати рахунків за різні компоненти того ж самого пакету; с) визначення особи, яка приймає або

погоджується прийняти пакет; d) додаткових вимог до пакету туристичного обслуговування; e) оформлення умов договору туристичного обслуговування, передачі зобов'язань за договорами третім особам; f) умов надання/заміни пакету туристичних послуг; g) відповідальності організатора та/або роздрібного продавця за невиконання/неналежне виконання зобов'язань по договору туристичного обслуговування, надання компенсації тощо; h) встановлення значних доказів надійності для повернення оплачених грошей або для репатріації споживача у разі банкрутства, перегляд мінімального розміру фінансового забезпечення організатора та/або роздрібного продавця; i) визначення вартості туристичного продукту; j) механізму усунення розбіжностей під час бронювання/замовлення туристичного пакету; k) визначення періодів оскарження щодо невиконання або неналежного виконання контракту.

Виконуючи завдання гармонізації та розроблення національних стандартів у сфері організованих туристичних подорожей, Планом імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне, передбачено гармонізацію та розроблення національних стандартів, впровадження яких відповідатиме мінімальним вимогам до туристичних послуг, що надаватимуться всередині країни. Зокрема: a) послуги з надання транспортного обслуговування; b) послуги готелів та інших видів туристичного розміщення; c) умови організації туристичних послуг; d) вимоги до таборів, центрів відпочинку; e) послуги екологічного туризму; f) послуги туристсько-екскурсійного обслуговування та мовного супроводу; g) безпека життя і здоров'я туристів; h) інформування споживачів туристичних послуг; i) послуги для осіб з обмеженими фізичними можливостями; j) інші послуги, по яких терміни і визначення будуть викладені в окремому стандарті щодо послуг.

Виконання даного заходу щодо гармонізації та розроблення національних стандартів складається з наступних етапів: направлення запиту до центрального органу виконавчої влади, який реалізує політику з питань технічного регулювання щодо переліку діючих міжнародних та європейських стандартів у сфері туризму; проведення аналізу існуючих європейських стандартів та тих які розробляються, затвердження етапів гармонізації та розроблення національних стандартів; внесення переліку стандартів до національного плану розроблення стандартів на 2016-2017 роки.

Висновки. Отже, метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом до держав, які мають намір вступити до нього.

А саме, підвищення якості надання туристичних послуг в Україні потребує вдосконалення підходів до формування комплексу таких послуг. Приведення національних стандартів, зокрема, у сферах транспортного обслуговування, туристичного розміщення, умов організації туристичних послуг та їх інформування, послуг для осіб з обмеженими фізичними можливостями у відповідність до європейських та міжнародних, сприятиме створенню конкурентоспроможного туристичного продукту в Україні.

Список використаних джерел

1. Вербальна нота (щодо часткового застосування на тимчасовій основі положень Угоди про асоціацію) від 30.09.2014 № SGS14/12029 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_b50.

2. Директива Ради ЄС 93/13/ЄЕС від 14 квітня 1993 року щодо несправедливих умов споживчих договорів Офіційний журнал L 095, 21/04/1993, стр. 29–34. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.znay.ru/law/eec/eec93-13.shtml>.
3. Директива Ради ЄС від 13 червня 1990 року про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне (90/314/ЄЕС) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [derzhreestr.gov.ua>file/31071](http://derzhreestr.gov.ua/file/31071).
4. Договір про заснування Європейської Спільноти від 25.03.1957 в редакції від 01.01.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
5. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності, затверджені наказом Мінінфраструктури від 10 липня 2013 р. № 465, зареєстрованим в Мін'юсті 30 липня 2013 р. за № 1275/23807 від 10.07.2013 № 465 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13>.
6. Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку» («Директива про електронну комерцію») Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради від 8 червня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_224.
7. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу 18.03.2004 № 1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
8. Про захист прав споживачів Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
9. Про захист споживачів стосовно певних аспектів контрактів з таймшер (право володіння майном протягом відведеного часу) Директива 2008/122/ЄС Європейського парламенту і Ради від 14 січня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/doccatalog/document?id=60404>.
10. Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_242.
11. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Розпорядження Кабінету Міністрів України 17 вересня 2014 р. № 847-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80>.
12. Про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне (90/314/ЄЕС) Директива Ради ЄС від 13 червня 1990 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [derzhreestr.gov.ua>file/31071](http://derzhreestr.gov.ua/file/31071).
13. Про пакетну мандрівку (із передплаченими витратами), комплексний відпочинок та комплексні тури Директива Ради 90/314/ЄЕС від 13 червня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/31071.doc>.
14. Про схвалення розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі планів імплементації деяких актів законодавства ЄС Розпорядження Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 р. № 164-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/164-2015-%D1%80>.

15. Про схвалення розробленого Міністерством інфраструктури плану імплементації Директиви Ради ЄС від 13 червня 1990 р. 90/314/ЄЕС про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 200-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/200-2015-%D1%80>.
16. Про туризм Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95>.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміну «законодавство») від 09.07.1998 № 12-рп/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98>.
18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 в редакції від від 30.11.2015 ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
19. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 в редакції від 16.09.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012.

Турчак І. О., Мельник П. В. Общая характеристика законодательства Европейского Союза и Украины в сфере туризма

В статье проведен системный анализ и осуществлено общую характеристику действующего законодательства Европейского Союза в сфере туризма в Украине. Исследованы пути и формы адаптации украинского национального законодательства к законодательству Европейского Союза относительно общественных отношений, которые складываются в сфере туризма.

Ключевые слова: туристическая отрасль, законодательство Европейского Союза, адаптація національного законодательства Украины, *acquis communautaire*, імплементація.

Turchak I. O., Melnyk P. V. General characteristic of the European Union legislation and Ukraine in the sphere of tourism

In the article the system analysis and general characteristic of the current European Union legislation in the sphere of tourism in Ukraine were carried out. It was researched the ways and forms of approximation of the Ukrainian national law to the European Union legislation regarding public relations which are formed in the tourism sphere.

Key words: tourism industry, European Union legislation, approximation of the national legislation of Ukraine, *acquis communautaire*, implementation.

